

постійного співвіднесення своїх дій із критеріями законності, необхідності та пропорційності.

Отже, дотримання прав людини у діяльності правоохоронних органів під час воєнного стану є однією з умов ефективної національної безпеки. Правоохоронна система повинна бути здатною оперативно реагувати на загрози, але водночас залишатися в межах правової держави. Безпека і права людини не є взаємовиключними категоріями. Навпаки, у демократичній державі саме дотримання прав людини забезпечує легітимність, стійкість і результативність правоохоронної діяльності в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T150389>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/mu50k02u>

ДОРОШЕНКО Надія Олегівна,
здобувачка вищої освіти
Донецький державний університет
внутрішніх справ,
м. Донецьк
Науковий керівник:
СТЕПАНОВ Сергій Валерійович,
викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Донецький державний університет
внутрішніх справ,
м. Донецьк

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ НАКАЗНОГО ТА СПРОЩЕНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: УКРАЇНА ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

У розвинених країнах спостерігається тенденція до інтенсивнішого використання прискорених механізмів у судовій системі для зменшення її завантаженості. Кожна країна адаптує ці механізми до своїх національних правових особливостей. У цивільному судочинстві різних держав спостерігається диференціація процедур [1, с. 176]. Більшість країн, крім звичайного позовного провадження, передбачають спрощені порядки для ухвалення рішень, які виконуються з мінімальним судовим розглядом або взагалі без нього.

Одним з поширених у світі методів прискореного правосуддя є сумарне провадження (від англ. summary – короткий, стислий). У цьому випадку рішення ухвалюється без судового засідання, на основі аналізу доказів та аргументів сторін на попередній стадії. Сумарне провадження має певні схожості з наказним та спрощеним провадженнями в українському законодавстві. Однак, на відміну від

наказного, тут суд оцінює докази та аргументи обох сторін, а не лише заявника. Водночас, воно швидше за звичайну процедуру, але не є спрощеним через усну комунікацію суду зі сторонами.

У країнах англосаксонської правової сім'ї існує узгоджене рішення – угода між сторонами, затверджена судом, яка має такий самий імунітет до оскарження, як і судові рішення. Умови такого рішення мають відповідати предмету спору, а для його затвердження необхідна дієздатність сторін та участь адвокатів.

В ЄС триває дискусія щодо реформи процесуального законодавства, що включає уніфікацію певних інститутів, наприклад, через Регламент ЄС № 1896/2006 про введення європейського наказного провадження [2]. Цей регламент дозволяє кредиторам стягувати безспірні вимоги в цивільних і комерційних справах за єдиною процедурою видачі європейського наказу про сплату на основі стандартних форм. Застосування цього регламенту є альтернативним до інших судових способів захисту. Заява подається у паперовій або електронній формі.

Важливою відмінністю європейського наказного провадження від українського є використання стандартних форм документів та можливість запровадження електронного документообігу, що пришвидшує судовий процес. Прикладом є наказне провадження в Німеччині, яке дозволяє кредитору швидко отримати судовий захист у разі ймовірно безспірної вимоги, вираженої у грошовій формі. Німецька система складається з двох етапів: спочатку боржника закликають добровільно сплатити борг, і лише потім кредитор може подати клопотання про винесення наказу про виконання. У Франції наказне провадження поділяється на чотири види, включно з наказом про сплату та процедурою вирішення невідкладних питань, яка є тимчасовим заходом захисту права. Схожі інститути існують в Австралії, Греції (orders of payment) та Уругваї (monitorio procedure). В Австрії є Mahnverfahren (для справ з невеликою ціною позову) та Mandatverfahren, де розглядаються лише письмові докази [3, с. 11].

Отже, у більшості розвинених країн модель правосуддя передбачає різні прискорені процедури для різних категорій справ, що дозволяє зменшити витрати на судовий процес. З огляду на євроінтеграцію України, необхідно узгоджувати цивільне процесуальне законодавство з правом ЄС, особливо щодо впровадження стандартних форм та автоматизації.

Список використаних джерел

1. Бобрик В. І. Європейське наказне провадження // Міжнародне приватне право: Україна та ЄС. [Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2021. № 3]. С. 176-180. URL: <http://www.ppp-journal.kiev.ua/archive/2013/12/47.pdf> (дата звернення: 22.02.2026).
2. Regulation (EC) No 1896/2006 of the European parliament and of the Council of 12 December 2006 creating a European order for payment procedure. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2006/1896/oj/eng> (дата звернення: 22.02.2026).
3. Іванов О. О. Спрощене провадження: зарубіжний досвід // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2021. № 3. С. 10-15. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2021/4.pdf (дата звернення: 22.02.2026).